

ISSN: 2450-8160

# Herald pedagogiki. Nauka i Praktyka

wydanie specjalne



Warszawa  
2021

## Editorial Team

---

**Editor-in-chief:** *Gontarenko N.*

---

### EDITORIAL COLLEGE:

---

**W. Okulicz-Kozaryn**, *dr. hab, MBA, Institute of Law, Administration and Economics of Pedagogical University of Cracow, Poland;*

**L. Nechaeva**, *PhD, PNPUI Institute K.D. Ushinskogo, Ukraine.*

**K. Fedorova**, *PhD in Political Science, International political scientist, Ukraine.*

## ARCHIVING

*Sciendo archives the contents of this journal in [ejournals.id](http://ejournals.id) - digital long-term preservation service of scholarly books, journals and collections.*

## PLAGIARISM POLICY

*The editorial board is participating in a growing community of [Similarity Check System's](#) users in order to ensure that the content published is original and trustworthy. Similarity Check is a medium that allows for comprehensive manuscripts screening, aimed to eliminate plagiarism and provide a high standard and quality peer-review process.*

## About the Journal

Herald pedagogiki. Nauka i Praktyka (HP) publishes outstanding educational research from a wide range of conceptual, theoretical, and empirical traditions. Diverse perspectives, critiques, and theories related to pedagogy – broadly conceptualized as intentional and political teaching and learning across many spaces, disciplines, and discourses – are welcome, from authors seeking a critical, international audience for their work. All manuscripts of sufficient complexity and rigor will be given full review. In particular, HP seeks to publish scholarship that is critical of oppressive systems and the ways in which traditional and/or “commonsensical” pedagogical practices function to reproduce oppressive conditions and outcomes. Scholarship focused on macro, micro and meso level educational phenomena are welcome. JoP encourages authors to analyse and create alternative spaces within which such phenomena impact on and influence pedagogical practice in many different ways, from classrooms to forms of public pedagogy, and the myriad spaces in between. Manuscripts should be written for a broad, diverse, international audience of either researchers and/or practitioners. Accepted manuscripts will be available free to the public through HPs open-access policies, as well as we planed to index our journal in Elsevier's Scopus indexing service, ERIC, and others.

HP publishes two issues per year, including Themed Issues. To propose a Special Themed Issue, please contact the Lead Editor Dr. Gontarenko N ([info@ejournals.id](mailto:info@ejournals.id)). All submissions deemed of sufficient quality by the Executive Editors are reviewed using a double-blind peer-review process. Scholars interested in serving as reviewers are encouraged to contact the Executive Editors with a list of areas in which they are qualified to review manuscripts.

## ЎЗБЕКИСТОНДА ВОЛОНТЁРЛИК ҲАРАКАТИ РИВОЖЛАНИШИНИНГ ЎЗИГА ХОС ЖИҲАТЛАРИ

**Кудратов Анвармирзо Муродиллаевич**  
Ўзбекистон Республикаси Президенти  
хузуридаги Давлат бошқаруви академияси  
мустақил тадқиқотчиси

*Аннотация.*

*Мақолада Ўзбекистонда волонтерлик ҳаракатини ривожлантириш истиқболлари, муаммо ва ечимлар илмий жиҳатдан таҳлил этилган. Шунингдек, мазкур мақолада Ўзбекистонда волонтерлик ҳаракатидан кўзланган мақсад, унинг ҳуқуқий асослари, амалга ошириш шакллари, жамиятдаги асосий вазифалари очиб берилган. Ўзбекистонда фуқаролик жамиятини шакллантириш ва ривожлантиришда волонтерлик ҳаракатининг ўзига хос ўрни борлиги кўрсатиб берилган. Шу билан бирга мамлакатимизда волонтерлик фаолиятига оид ўтказилган ижтимоий сўровномалар натижалари таҳлил этилган.*

*Таянч сўз ва иборалар: волонтерлик, кўнгиллилик, кўнгили иши, Бирлашган миллатлар ташкилоти, декларация, концепция, ихтиёрийлик, эзгулик, инсонпарварлик.*

*Аннотация.*

*В статье научно анализируются перспективы, проблемы и пути развития волонтерского движения в Узбекистане. В статье также раскрывается цель волонтерского движения в Узбекистане, его правовая основа, формы реализации, основные задачи в обществе. Было отмечено, что волонтерское движение играет особую роль в становлении и развитии гражданского общества в Узбекистане. При этом были проанализированы результаты опросов общественного мнения о волонтерстве в нашей стране.*

*Ключевые слова: волонтерства, добровольчество, дела души, ООН, декларация, концепция, свобода, доброта, человечность.*

*Abstract.*

*The article scientifically analyzes the prospects, problems and ways of development of the volunteer movement in Uzbekistan. The article also reveals the purpose of the volunteer movement in Uzbekistan, its legal basis, forms of implementation, the main tasks in society. It was noted that the volunteer movement plays a special role in the formation and development of civil society in Uzbekistan. At the same time, the results of public opinion polls on volunteering in our country were analyzed.*

*Keywords : volunteering, volunteering, deeds of the soul, UN, declaration, concept, freedom, kindness, humanity.*

Волонтерлик (кўнгиллилар)нинг тарихига назар ташлайдиган бўлсангиз ушбу фаолиятнинг нақадар ўтмишга бориб тақалишига гувоҳ бўласиз. Бизга маълумки инсоният тарихи ранг-барангдир. Яъни инсоният ўз бошидан кўплаб ижтимоий инқилоблар, қуролли можаролар ва урушлар бўлганлигига қарамай улар кундалик ҳаётида бир-бирларига беғараз ёрдам кўрсатган кўплаб саҳифалар мавжуд.

Илмий адабиётларда фуқаролар фаоллиги тушунчасининг турли хил вариантлари ишлатилмоқда. Бироқ, унинг умумий жихатларига тааллуқли булган хусусиятлар сакланиб қолмоқда. Барча вариантларда фуқаролар фаоллиги тушунчаси ўзининг маъно-мазмун жихатдан "ядрози"ни сақлаб қолмоқда. Шунинг учун ҳам кўплаб илмий изланишларда инсонни фаол фуқаро сифатида тадқиқот объектига айланиши катта аҳамият касб этмоқда. Тадқиқотларда фуқаролар фаоллигини инсоннинг ижтимоий етуклиги сабаб бўлувчи омиллар психологик, аклий, интеллектуал, меҳнатга лаёқатлилиги, сиёсий, ҳуқуқий, маданий савиясининг юқорилиги эътибор қаратилмоқда. Бунда инсонни ижтимоий мавжудот эканлиги ва инсонларни ҳар қандай ҳолатда ҳам ижтимоийлашувга интилишлари эътироф этилмоқда.

Шунинг учун ҳам фуқаролар фаоллиги тушунчасини моҳиятини очиб беришда масалага чуқурроқ ёндошишни талаб қилади.

Кўнгиллилар ўз фаолияти давомида қатор муҳим ижтимоий хизматларни кўрсатади, улар муайян товарларни ишлаб чиқаради, ўз манбалари ҳисобидан жамиятнинг эҳтиёжманд қатламларини қаноатлантиради, давлат органларининг айрим вазифаларини зиммасига олади ва бу бюджет маблағларини иқтисод қилишга имкон беради. Кўнгиллилик, айниқса, ёшларни жамият ҳаётига фаол киришиш жараёнларига кўмаклашишга, зарур иш тажрибасини тўплашга, меҳнат бозори талаблари бўйича малака ва кўникма ҳосил қилишга, ижтимоий муносабатларда уларнинг фаоллигини оширишга тўртки беради[1].

Айни кунда мамлакатимизда кенг тарқалган ва тегишли давлат органларидан расмий равишда ўтиб фаолият юритаётган нодавлат ноижорат ташкилотларида ишлаётган кишилар - кўнгиллилардир.

Шунингдек, айрим социологик тадқиқотлар натижаларига кўра, қарийб 90 фоиз нодавлат ноижорат ташкилотлар ўз фаолиятини амалга оширишда кўнгиллилардан унумли фойдаланади. Уларнинг энг фаоллари - Ўзбекистон Ёшлар иттифоқи, Ўзбекистон Хотин-қизлар кўмитаси, Республика маънавият ва маърифат маркази кабилар ҳисобланади.

Давлат ҳокимияти органлари ҳам йирик халқаро конференциялар, семинарлар, спорт мусобақалари ва бошқа оммавий ижтимоий-сиёсий тадбирларга кўнгиллиларни таржимон, кузатувчи сифатида фаол жалб қилади.

Кўнгиллилар фаолияти қатор ижтимоий тармоқлар орқали ҳам фаоллашиб бормоқда. Масалан, "Facebook" ижтимоий тармоғида "волонтеры.uz" гуруҳи бўлиб, унинг аъзолари сони 12 мингдан ортиқни ташкил қилади. Гуруҳ аъзолари хайрия тадбирлари, акциялари ҳамда ёрдам кўрсатиш бўйича ўзаро маълумотлар алмашади. Улар йўқолган инсонларни излашга, ҳудудларни чиқиндилардан тозалашга, эгасиз

хайвонларни ҳимоя қилиш, эҳтиёжмандларга дори-дармон сотиб олишга ва қиммат тиббий операцияларни бажариш учун маблағ йиғишга ҳамда бошқа бегараз ёрдам тадбирларини амалга оширишга кўмаклашиб келмоқда[2].

2017 йилда Ўзбекистон Ёшлар иттифоқи Ўзбекистон ёшларининг бутунжаҳон ассоциациясини тузди. Бу ассоциациянинг асосий фаолияти кўнгиллилик билан боғлиқдир.

Қайд этиш лозимки, мамлакатимизнинг кўнгиллилар фаолияти ривожланган давлатлардан фарқли томони ушбу фаолиятни амалга оширишни тартибга солувчи қонуннинг йўқлиги эди. Мазкур ижтимоий фаолият тури, фақатгина "Ҳомийлик тўғрисида"ги қонунда қисман ёритилган. Ҳозирда Ўзбекистон Республикаси Қонун ҳужжатларининг миллий базасидаги ҳужжатлар сони 46 мингдан ортиқ бўлиб, 12 та меъерий-ҳуқуқий ҳужжатда "волонтёр" тушунчаси мавжуд[3].

Шу тариқа, мамлакатимизда шундай ҳолат юзага келдики, қонуний асосга эга бўлмасдан туриб кўнгиллилар фаолияти ривожланган. Бундай кўринишдаги қонунчиликдаги бўшлиқлар турли тоифадаги шахсларга, шунингдек, юртимиз ёшларини мазкур йўналишда давлат сиёсати ва миллий менталитетимизга мос келмайдиган қадриятлар асосида "бирлаштириш"га фаол ҳаракат қилувчи хорижликларга "кенг майдон" яратиб беради.

Мазкур қонун лойиҳасининг қабул қилиниши кўнгиллилик фаолиятини ташкил этиш ва амалга ошириш соҳасидаги муносабатларни қонуний тартибга солади, кўнгиллилик фаолияти тўғрисида ягона қонуний тушунчалар мажмуини шакллантиради, кўнгиллилик фаолиятини янада фаоллаштиришни рағбатлантиради. Шунингдек, мамлакат ичида волонтёрлик фаолиятининг ҳолати, истиқболи, ривожланишига оид саволларга жавоб топиш учун ижтимоий сўровномалар ўтказиб туриш мақсадга мувофиқдир.

Ўзбекистонда У-Репорт Ўзбекистон ёшлар иттифоқи билан ҳамкорликда "Сиз учун волонтёрлик нима?" мавзусида Ёшлар волонтёрлик фаолияти ҳақида нимани билишади? Волонтёрликни қандай қилиб тушунади? Ёшлар волонтёрлик, кўнгилли ҳаракатлар ва ташкилотлар фаолияти тўғрисида қанчалик яхши маълумотга эгалар? Уларга волонтёр бўлишлари учун қандай мотивация керак? каби саволлар асосида ижтимоий сўровнома ўтказган. Ундан кўзланган мақсад волонтёрликни ривожлантириш дастурини ишлаб чиқиш ва мамлакатимизда волонтёрлик фаолиятининг истиқболи ва уни ривожлантиришдаги муаммоларни аниқлаштиришдан иборат бўлган.

Сўровномада бутун мамлакат бўйлаб 4500дан ортиқ респондентлар иштирок этган, уларнинг 38% - аёллар, қолгани эркеклар бўлишган.

Волонтёрлик ҳақида сўровноманинг асосий натижалари қуйидагилардан иборат бўлган:

1.Респондентларнинг аксарияти (68%) улар волонтёрлик нима эканлигини билишларига ишонишади, респондентларнинг 26% эса бу қандай фаолият эканлигини билишмаган.

2.Респондентларнинг ярмидан кўпи (58%) волонтёрликни "эзгулик учун бегараз

меҳнат" билан боғлашган. 14% "Ватан равнақи учун ёрдам" вариантыни танлашган.

3.Респондентларнинг атиги 18% улар ҳозирда волонтер эканликларини айтишган ва бу вариант барча ёш тоифаларида тенг равишда танланган. Респондентларнинг 1/3 қисми ҳеч қачон волонтер бўлмаган, шу билан бир вақтда 1/4 қисми аввал волонтер бўлишган, сўров иштирокчиларининг 1/5 қисмида волонтер бўлиш истаги бор, лекин буни қандай қилишни билмасликлари аниқланган.

4.Таълим лойиҳалари - волонтерлик фаолиятнинг энг жозибали соҳаси - респондентларнинг 20% ушбу вариантни танлаганлар. Иккинчи ўринда ёшлар билан ишлаш (17%).

5.Қизиғи шундаки, таълим соҳасида волонтерлик қилиш 35 ёш ва ундан катта ёшдаги респондентлар учун энг жозибали бўлган.

6.Сўровномада қатнашган ёшларнинг аксарияти (60%) одамларга ёрдам бериш истаги уларни волонтерлик билан шуғулланишга ундайди дея эътироф этишган. Иккинчи энг муҳим рағбатлантирувчи омил - бу ўз-ўзини ривожлантириш истаги (13%), учинчи ўринда бир жамоанинг қисми бўлиш истаги (11%).

7.38% респондентларнинг фикрига кўра, бугунги кунда ОТМ талабалари кўпроқ волонтер бўлишади дея фикр билдиришган.

8.Респондентларнинг фикрига кўра, жамият муаммоларига бефарқлик (24%), моддий имкониятларнинг йўқлиги (21%), волонтерлик ҳақида чекланган маълумотлар (18%), шунингдек волонтерлик моҳиятини тушунмаслик (14%) Ўзбекистонда волонтерликни ривожлантиришдаги асосий тўсиқлардир.

9.Респондентларнинг аксарияти (92%) Ўзбекистонда волонтерликни ривожлантириш керак, деб ҳисоблашган.

10.Респондентларнинг аксарияти (73%) жамиятдаги мавжуд муаммоларни волонтерларни жалб қилган ҳолда ҳал қилиш мумкин деб мулоҳаза билдиришган[4].

Респондентларнинг аксарияти (68%) волонтерлик нима эканлигини билишини қайд этган, респондентларнинг 26% бу қандай фаолият эканлигини билишмайди. Қизлар (73%) йигитларга (66%) қараганда волонтерликни тушунишга кўпроқ ишонч билдирганлар. Ёш гуруҳлари орасида 31-34 ёшдаги респондентлар энг кўп "Ҳа" жавобини танлаганлар - бу ушбу тоифадаги барча респондентларнинг 70%ни ташкил қилган.

Респондентларнинг ярмидан кўпи (58%) волонтерликни "езгулик учун бегараз меҳнат" билан боғлашган. 14% "Ватан равнақи учун ёрдам" вариантыни танлашган. Респондентларнинг 8%и буни қисман ҳақ тўланадиган иш деб ҳисоблашган.

Йигитларга (55%) қараганда қизлар (61%) кўпроқ волонтерликни бегараз меҳнат деб билишади. Қизиғи шундаки, 15-19 ёшдаги ёшлар бошқа ёш гуруҳларига қараганда волонтерликни кўпроқ ватанпарварлик руҳида қабул қилишади - уларнинг 18% волонтерлик бу Ватан равнақи учун ёрдам деб ҳисоблашган[5].

У-Репортёрлар респондентлардан волонтерлик фаолиятига ундовчи ўзларининг сабабларини ёзишни сўрашганида қуйидаги жавобларни олишган:

1.Жамият учун фойдали бўлиш, дунёқарашни яхшилаш, одамлардаги ишончни

тиклаш, кимгадир қувонч бағишлаш, ҳамфикр одамлар гуруҳини топиш.

2. Диний омиллар, савоб, инсонийлик, Аллоҳдан савоб олиш умиди

3. Сертификат олиш

4. Шунчаки дунёни яхшироқ қилиш истаги

5. Меҳрибонлик, инсоний фазилатлар, табиатга, одамларга, жониворларга бўлган муҳаббат.

6. Бу дунёга ва ҳаётга онгли муносабат.

7. Вақтни бой бермаслик ва бошқаларга мавжуд имкониятлардан тўлиқ фойдаланишга ўргатиш.

8. Тажриба орттириш, янги одамлар билан танишиш истаги

9. "Резюмедаги бир қатор", яъни волонтерлик кўпинча турли хил таълим мақсадларида яхши резюме учун одамларга керак бўлади (ишга ва университетга кириш учун резюмедаги маълумотни тўлдириш учун).

10. Атроф-муҳитга ёрдам бериш ва табиатни ҳимоя қилиш истаги.

11. Ватанпарварлик туйғуси ва ўз ватанининг ривожланишига ёрдам бериш истаги.

12. Жамиятда нотўғри йўлда юрган одамларга ёрдам бериш, ҳаётдаги яхши нарсалар билан бўлишиш, бир-бирлари билан муносабатларда илиқлик яратиш.

13. Бошқаларга керак эканингизни ҳис қилиш туйғуси

14. Жамиятни яхши томонга ўзгартириш ва бу дунёни яхшироқ жойга айлантириш истаги.

15. Волонтерлик фаолияти орқали етакчилик фазилатларини ва бошқа кўникмаларни ривожлантириш истаги, масалан, оммавий нутқда нотиклик, ўз фикрларини моҳирона ифода этиш ва бошқалар[6].

У-Репортёрларнинг фикрига кўра, жамият муаммоларига бефарқлик (24%), моддий имкониятларнинг йўқлиги (21%), волонтерлик ҳақида чекланган маълумотлар (18%), шунингдек волонтерлик моҳиятини тушунмаслик (14%) Ўзбекистонда волонтерликни ривожлантиришдаги асосий тўсиқлардир.

Шунда эркаклар (24%) учун моддий имкониятлар етишмасилиги мамлакатда волонтерликни ривожлантиришга халақит берадиган асосий омиллардан бири деб айтилган бўлса, аёлларнинг (25%) фикрига кўра асосий тўсиқлардан одамларнинг ижтимоий муаммоларга бефарқлиги деб ҳисоблашар экан. Катта ёш гуруҳидаги респондентлар чекланган моддий имкониятлар ва одамларнинг ижтимоий муаммоларга бефарқ бўлишларини волонтерлик билан шуғулланишга халақит бераётган асосий омиллар сифатида таъкидлаганлар.

Респондентларнинг 4%и Ўзбекистонда волонтерлик фаолиятни ривожлантириш йўлидаги мавжуд тўсиқлар тўғрисида ўз фикрларини айтганлар:

1. Оилавий сабаблар: баъзида ота-оналар ўз фарзандларига волонтерлик мақсадида турли шаҳарларга боришга рухсат бермайдилар, бошқача қилиб айтганда, ота-оналарнинг волонтерлик ҳақида хабардорлиги йўқлиги туфайли қўллаб-қувватламайдилар.

2. Хайрия ташкилотларини ташкил этишдаги қийинчиликлар, волонтерлар/



кўнгиллилар гуруҳларининг бўлиниши, шунингдек бундай ташкилотларнинг чекланган молиявий (грант / ҳомийлик) ёрдами.

3. Волонтёрларга эътиборнинг етишмаслиги ва ҳукумат органлари томонидан кўнгиллиларига ёрдам берилмаслиги.

4. Ўзбекистонда ушбу масалаларни тартибга солувчи волонтёрлик фаолият тўғрисидаги қонуннинг йўқлиги.

5. ОТМда ўқиш учун вақт етишмаслиги, шунингдек, ўқишдан кейин ҳақ тўланадиган ишда ишлаш кераклиги.

6. Аҳоли маданиятининг паст даражаси.

7. Ихтиёрий ва мажбурий меҳнат ўртасидаги фарқ ва чегарани аниқлашдаги қийинчиликлар.

Волонтёрликни ривожлантириш тўсиқлари ҳақида у-репортёрлар фикри:

- Асосан кўнгиллилар гуруҳининг тарқалиши билан боғлиқ жуда кўп муаммолар мавжуд, бирлик йўқ. Кўп жиҳатдан, ёшлар тажрибага эга эмаслар. Одамлар билан билим ва мулоқот қобилияти ёки ўзини тута билиш.

- Волонтёрлик фаолиятига ҳомийлик зарур: озиқ-овқат ва ветеринарлар, ҳайвонлар учун бошпаналарда, уйсизлар учун озиқ-овқат ва ҳоказо. Ҳозир ҳамма гамхўр фуқаролар ёрдамида амалга оширилмоқда.

Кўпчилик волонтёр/кўнгилли бўлиш нималигини билишмайди! Улар ким ва улар нима қилмоқдалар. Бу ишсиз одамлар ёки мажбуран талабалар эканлигига ишонилади. Одамлар кўп нарсаларни пайқамайдилар ва агар улар сезсалар, қаерга мурожаат қилишни ва ҳамфикрларни топишни билишмайди, ёки кўрқишади. Албатта, қонунни қабул қилиш бу яхши нарса, лекин одамлар тушуниб, билиб олишларидан кейинг қонунни қабул қилиш керак.

- Мани билишимча, волонтёрларнинг асосий қисми талабалар, ҳозир эса университетда ўта қаттиқ тартиб ўрнатилганки, касал бўлсанг ҳам дарсга келиб, давомат учун ўтиришинг керак. Мустақил ривожланиш учун имконият етишмайди. Талабаларга танбеҳ беравермасдан, уларга ҳам эркин фаолият учун бироз шароит яратиб бериш керак[7].

Биз биламизки, волонтёр - бу бошқалар тўғрисида ўйловчи, уларнинг бахт-саодати, манфаати учун фидокорона хизмат қилувчи, шу билан биргаликда ихтиёрий, беминнат, беғараз, ижтимоий аҳамиятга эга фаолиятни амалга оширувчи шахс ҳисобланади. Бундан ташқари, у Сиз каби фаол, қувноқ, оқ кўнгил, меҳрибон, эътиборли, мактаб ўқувчиси, талаба, ёки оддий ишчи бўлиши мумкин, яъни ундай инсон (волонтёр)лар учун "ёрдам" сўзи нафақат бебаҳо, балки алоҳида маъно ҳамда аҳамиятга эгадир.

Волонтёрлар ҳаракатини ташкил қилишдан асосий мақсад аҳолини, айниқса, ёшларни жамият ҳаётига яна ҳам жалб қилиш билан, бағрикенглик, ўзаро ёрдам, ҳурмат, сабр, ўзгалар муаммосига бефарқ бўлмаслик, дахлдорлик ҳисси ва бошқа фазилатларни ривожлантириш орқали, фуқаролик жамиятини барпо қилиш - бош вазифа қилиб белгиланган. Айнан шунинг учун бутун дунё беғараз волонтёрликни тарғиб қилмоқда

Волонтёрликка кириш эса, истаган одамнинг ўз индивидуал ҳаракатидан бошланади: масалан, текинга, яхшилик учун қабрларни озода сақлаб, тозалаб юриш, меъморчилик обидаларини таъмирлаш, қурувчиларга қарияларга ёки имконияти чекланганларга ёрдам беришва бошқ. Албатта, булар савоб иш учун қилинган ёрдам бўлиши мумкин, лекин волонтёрлик шундай кичик ишлардан бошланади.

Ўзбекистонда ҳам сўнгги пайтларда волонтёрлик қайта фаоллашмоқда, бошпанасиз қолган ҳайвонларни ҳимоя қилувчилар сафи ортмоқда, айниқса, атроф муҳит ва она табиатни асраш, дарахтлар кесилишининг олдини олиш, ён-атрофни ҳар хил чиқиндилардан тозалаш масалаларида кўнгиллиларимизнинг ҳаркатларига эҳтиёж ортиб бормоқда. Бугунги кунда волонтёрликка энг тез ривожланаётган ва оммалашаётган ижтимоий ҳаракат десак, ҳато қилмаган бўламыз.

Олий Мажлис Қонунчилик палатасининг 2019 йил 6 ноябрда ўтказилган навбатдаги йиғилишида "Волонтёрлик фаолияти тўғрисида"ги қонун лойиҳаси бир йўла уч ўқишда қабул қилинди. Сенат томонидан 2019 йил 30 ноябрда маъқулланган ва 2019 йил 3 декабрдан кучга кирган. Мазкур қонун Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 4 майдаги "Мамлакатни демократик янгилаш жараёнида фуқаролик жамияти институтларининг ролини тубдан ошириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги фармони ижросини таъминлаш мақсадида парламент қўйи палатаси депутатлари томонидан ишлаб чиқилган[8].

Қонун бир йўла уч ўқишда қабул қилингани бежиз эмас. Зеро, қонун лойиҳаси устида қарийб ярим йил иш олиб борилди. Парламент қўйи палатасидаги сиёсий партиялар фракциялари, кўмиталари йиғилишларида ойлаб муҳокамадан ўтказилди. Депутатлар томонидан билдирилган таклиф ва фикр-мулоҳазалар инобатга олиниб, такомиллаштирилгач, ялпи мажлисга олиб чиқилган.

Қонун бир қатор муҳим жиҳатларни қамраб олган. Хусусан, мазкур ҳужжат кўнгиллилик фаолиятининг шакл ва усуллари жорий қилиш (кўнгиллилар ташкилотларини тузиш, кўнгиллилик дастурларини шакллантириш орқали)ни, кўнгиллилик фаолиятини амалга оширувчиларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятларини белгилашни назарда тутди. Шунингдек, унда Адлия вазирлигининг кўнгиллилар фаолиятини рўйхатга олиш реестрини жорий қилиш ва уни мунтазам янгилаб бориши белгиланмоқда. Бундан ташқари, "кўнгиллилик шартномаси"ни амалиётга жорий қилиш кўзда тутилган.

Ўзбекистонда кейинги йилларда фуқаролик жамияти, унинг институтлари фаол ривожланыпти. Аҳолининг ижтимоий фаоллиги ўсиб бормоқда. Одамларнинг жамиятда амалга оширилаётган демократик ислоҳотларга дахлдорлик ҳисси кучайиб, фуқаролик позицияси шакланмоқда. Шулар қаторида волонтёрлик ҳам фуқаролик жамиятининг муҳим таркибий қисми ва унинг ривожланганлик кўрсаткичи бўлиб хизмат қилмоқда.

Волонтёрлар - юрт хизматига бел боғлаган ҳақиқий ватанпарварлардир. Мамлакатимизда хорижий давлатлардаги каби волонтёрлик турли миллий ва халқаро тадбирларни ўтказишда кенг учрайди. Масалан, хайрия тадбирлари ва

акциялар ўтказилади. Спорт мусобақалари, йирик ижтимоий-сиёсий оммавий тадбирлар, хусусан, сайловларни ташкил қилишда ҳам кўнгиллиларнинг фаол иштироки кузатилади.

Кўнгиллилик фаолиятини ҳуқуқий тартибга солиниши жамиятда ижтимоий адолат тамойилларини янада чуқур қарор топтиришга, бу фаолият билан шуғулланаётган барча фуқарога тенг ҳуқуқий шароит яратишга хизмат қилади.

Ўзбекистонда қадимдан волонтерлик (кўнгиллилик) ҳаракати мавжуд бўлган. Лекин шу вақтга қадар бу масала умуман ҳуқуқий тартибга солинмаган эди. Бу эса, ушбу қонун лойиҳасини ишлаб чиқишнинг энг асосий сабаби бўлди. Шу тўғрисида, қонундан кўзланган мақсад ҳам юртимизда кўнгиллилар фаолиятини амалга ошириш билан боғлиқ муносабатларни тартибга солиш, нодавлат нотижорат ташкилотлар фаолиятининг самарадорлигини ошириш, мамлакатда фуқаролик жамиятини янада ривожлантириш, волонтерлик фаолиятини замон талаблари асосида йўлга қўйишни таъминлаш ҳамда ривожлантиришдан иборат этиб белгиланган.

**Фойдаланилган адабиётлар.**

1. <http://parliament.gov.uz/uz/events/other/29115/>
2. <https://uza.uz/oz/politics/akmal-saidov-volontyerlik-faoliyati-t-risida-gi-onun-bizga-n-07-11-2019>.
3. <https://uza.uz/oz/politics/akmal-saidov-volontyerlik-faoliyati-t-risida-gi-onun-bizga-n-07-11-2019>.
4. "Сиз учун волонтерлик нима?" <https://uzbekistan.ureport.in/story/495/>
5. "Сиз учун волонтерлик нима?" <https://uzbekistan.ureport.in/story/495/>
6. <https://uzbekistan.ureport.in/story/495/>
7. <https://uzbekistan.ureport.in/story/495/>
8. Ўзбекистон Республикасининг Волонтерлик фаолияти тўғрисидаги қонуни. <https://lex.uz/docs/4623999>